

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Медичний факультет
Кафедра фізичної терапії та ерготерапії

СИЛАБУС

нормативного освітнього компоненту

Дефектологія в практичній діяльності фізичного терапевта та
ерготерапевта

(назва освітнього компонента)

підготовки бакалавра (на базі повної загальної середньої освіти)

(назва освітнього рівня)

спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія

(шифр і назва спеціальності)

освітньої програми Фізична терапія, ерготерапія

(назва освітньо-професійної освітньо-наукової/освітньо-творчої програм)

Силабус освітнього компонента «Дефектологія в практичній діяльності фізичного терапевта та ерготерапевта» підготовки –бакалавра, галузі знань — 22 - охорона здоров'я, спеціальності — 227 - фізична терапія, ерготерапія, за освітньою програмою - фізична терапія, ерготерапія.

Розробник: Гац Г.О., доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ВНУ ім. Лесі Українки, кандидат педагогічних наук, доцент.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Андрійчук О. Я.

Силабус освітнього компонента затверджений на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

протокол № 2 від 21 вересня 2022 р.

Завідувач кафедри:

Кузава І.Б.

© Гац Г.О. 2022 р.

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента	
Денна форма навчання	Галузь знань: 22-Охорона здоров'я Спеціальність: 227- фізична терапії, ерготерапія Освітня програма: - фізична терапія, ерготерапія Освітній ступень: Бакалавр	Нормативний	
Кількість годин/кредитів 120 / 4		Рік навчання	<u>4</u>
		Семестр	<u>7</u>
		Лекції	<u>20</u> год.
		Практичні(семінарські)	<u>34</u> год.
		Лабораторні	<u> </u> год.
		Індивідуальні	<u> </u> год.
ІНДЗ: немає		Самостійна робота	<u>60</u> год.
		Консультації	<u>6</u> год.
		Форма контролю :	екзамен
Мова навчання	українська		

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

Гац Георгій Опанасович,
кандидат педагогічних наук,
доцент

доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії,
спеціальної та інклюзивної медицини

Комунікація зі студентами: gats.georgiy@vnu.edu.ua, 095-480-0978

Розклад занять розміщено на сайті навчального відділу ВНУ:
<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1. Анотація.

Освітній компонент «Дефектологія в практичній діяльності фізичного терапевта та ерготерапевта» передбачає набуття здобувачами теоретичних та практичних знань. Теоретичні заняття супроводжуються обов'язковим закріпленням матеріалу на практичних заняттях.

В процесі проходження курсу студенти вивчають найпоширеніші дитячі аномалії: порушення слухового та зорового аналізаторів, інтелектуального та мовного розвитку; комплексні порушення розвитку (сліпоглухі діти і діти з поєднанням сенсорного та інтелектуального дефектів); інші дефекти розвитку (порушення опорно-рухового апарату, психопатичні форми поведінки тощо). Аналізуються причини виникнення того чи іншого виду аномального розвитку, його особливості, методи виявлення і способи корекції.

2. Пререквізити: основи медичних знань, професійна етика та деонтологія; основи анатомії та фізіології людини, основи практичної діяльності у фізичній терапії та ерготерапії; основи занятійної терапії; психологія фізичної активності.

Постреквізити: Обстеження, методи оцінки та контролю при порушенні діяльності нервової системи; клінічний реабілітаційний менеджмент при неврологічних дисфункціях.

3. Мета і завдання освітнього компонента:

Метою викладання освітнього компонента «Дефектологія в практичній діяльності фізичного терапевта та ерготерапевта» ознайомити здобувачів з дефектологією як наукою, що вивчає особливості розвитку, навчання й виховання дітей з дефектами розумового і фізичного розвитку, навчити здобувачів вмінню спостерігати і аналізувати поведінку і діяльність дітей, виявити труднощі, які є в навчанні, знаходити способи їх компенсації.

Завдання освітнього компонента.

Різнобічне психолого-педагогічне вивчення особливостей та закономірностей фізичного і психічного розвитку осіб з аномаліями; визначення структури дефекту при різноманітних порушеннях та потенційні можливості розвитку різних сторін особистості кожної категорії аномальних дітей; розробка відповідних класифікації аномального розвитку. обґрунтування принципів створення та розвитку системи освіти закладів; визначення закономірностей та особливостей навчально-виховного процесу в спеціальних освітніх закладах; розробка ефективних шляхів та засобів профілактики аномального розвитку; дослідження нових видів та норм аномального розвитку; вивчення зарубіжного досвіду.

4. Результати навчання (Компетентності).

ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 02. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 03. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 04. Здатність працювати в команді

ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області.

СК 01. Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.

СК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.

СК 05. Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з застосуваннями засобів у травматології, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.

СК 09. Здатність забезпечувати відповідність засобів функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.

СК 10. Здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта/клієнта відповідними засобами й методами та документувати отримані результати.

ПР 10. Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності.

ПР 11. Здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності.

ПР 16. Проводити інструктаж та навчання клієнтів, членів їх родин, колег і невеликих груп.

5. Структура освітнього компонента

Назва змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Лаб.	Сам. робота	Конс.	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Основні закономірності нормального і аномального розвитку.						
Тема 1. Історія розвитку.	12	2	2	6	2	ДС РМГ/5
Тема 2. Предмет і задачі дефектології.	12	2	4	6		ДС РМГ/5
Тема 3. Олігофренія.	12	2	4	6		ДС РМГ/5
Тема 4. Діти з затримкою психічного розвитку.	12	2	4	6		ДС РМГ/5
Тема 5. Предмет, мета і завдання логопедії.	12	2	4	6		ДС РМГ/5
Разом за модулем 1	62	10	18	30	2	5
Змістовий модуль 2. Дефектологія як інтегрована галузь наукового знання						
Тема 6. Психічні захворювання дітей та психопатичні форми поведінки у дітей.	12	2	4	6		ДС РМГ/5
Тема 7. Діти з порушенням мови.	12	2	4	6		ДС РМГ/5
Тема 8. Діти з порушенням зору.	12	2	4	6		ДС РМГ/5
Тема 9. Діти з порушенням слуху.	12	2	2	6	2	ДС РМГ/5
Тема 10. Діти з порушенням опорно-рухового апарату.	12	2	2	6	2	ДС РМГ/5
Разом за модулем 2	58	10	16	30	4	5
Підсумкова контрольна робота № 1						5
Підсумкова контрольна робота № 2						5
Всього годин:	120	20	34	60	6	5/120

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота здобувачів освіти – основний вид засвоєння навчального матеріалу, який передбачає теоретичне вивчення питань, які не увійшли до практичного курсу, або ж були розглянуті коротко. Під час самостійної роботи здобувач освіти опрацьовує теоретичний матеріал, виконує індивідуальні завдання, тощо.

Самостійна робота здобувачів освіти оцінюється під час поточного контролю та підсумкового контролю.

Тема.1. Поняття «норма» і «відхилення» в психічному й особистісному розвитку дитини.

Тема 2. Причини виникнення і класифікація порушень психофізичного розвитку.

Тема 3. Загальна характеристика понять «норма» і «відхилення» в розвитку дитини. Загальні й специфічні закономірності розвитку дитини.

Тема 4. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями слуху та порушеннями зору.

Тема 5. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей із затримкою психічного розвитку

та розумово відсталих дітей.

Тема 6. Особливості мовлення дітей із загальним недорозвиненням мовлення. Основні завдання і напрями корекційного навчання дошкільників з I, II, III рівнями мовленнєвого розвитку.

Тема 7. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення та дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика науково-педагогічного працівника щодо здобувача освіти полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні навчального процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу.

Вивчення освітнього компонента передбачає постійну роботу здобувачів освіти на кожному занятті, виконання ІНДЗ. Складання екзамену для усіх здобувачів є обов'язкове. Середовище під час проведення занять є творчим, дружнім, відкритим для конструктивної критики та дискусії. Здобувачі освіти повинні бути одягненими в білі медичні халати.

До початку курсу необхідно встановити на мобільні пристрої або ноутбуки застосунки Microsoft Office 365 (Teams, Forms, One Note), зареєструватись на платформі дистанційного навчання ВНУ імені Лесі Українки <https://moodle.vnu.edu.ua/login/index.php> для проходження тестування та роботу з доступними матеріалами курсу. Вхід для активації облікового запису відбувається через корпоративну пошту з доменом – @vnu.edu.ua. Корпоративна пошта з паролем видається методистом деканату медичного факультету.

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2022-07/Polozh_pro_otzin_ped%2BМЕД.pdf

В освітньому процесі застосовується дві шкали оцінювання: багатобальна (200-бальна) шкала та 4- бальна шкала. Результати конвертуються із однієї шкали в іншу згідно із нижче наведеними правилами.

Оцінювання поточної успішності здійснюється на кожному практичному занятті за 4-бальною шкалою (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно»).

– 5 («відмінно») – здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових джерел, логічно мислить і формує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– 4 («добре») – здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал заняття, володіє основними аспектами з джерел, аргументовано викладає його; володіє практичними навичками, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичних навичок;

– 3 («задовільно») – здобувач в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в рекомендованих джерелах, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у здобувача невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, припускається помилок при виконанні практичних навичок;

– 2 («незадовільно») – здобувач не опанував навчальний матеріал теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в джерелах, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

ІНДЗ оцінюється максимальною кількістю балів - 5.

5 балів отримує здобувач освіти, який розкрив тему роботи, яка має самостійний і творчий характер. Тема повністю розкрита за всіма пунктами плану використовував основну і додаткову літературу. Матеріал подано логічно. Обсяг відповідає нормі (15 – 20 слайдів). Під час презентації студент вільно володіє і орієнтується у матеріалі, висловлює власне ставлення до визначеної проблеми. Матеріал подано логічно і своєчасно.

4 бали виставляється здобувачу, який тему роботи розкрив фрагментарно, не повністю (висвітлено не всі пункти плану, матеріал подано стисло). Використано недостатню кількість літературних джерел. Матеріал побудовано не логічно.

3 бали отримує здобувач, який розкрив незначну частину матеріалу (декілька пунктів плану), використав недостатню кількість літературних джерел. Відсутня логіка подачі матеріалу, а також порушена цілісність системи знань.

2 бали – здобувач роботу написав формально, стисло, не своєчасно.

0 – здобувач роботу не підготував.

У разі наявності документа, що засвідчує навчання та закінчення сертифікованих професійних курсів, семінарів або тренінгів, майстер-класів які стосуються тем освітнього компонента; при підготовці конкурсної наукової роботи; у разі участі у конференції з публікацією тез і т.п., можливе зарахування певної кількості балів (не більше 5), відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_%20vyznannia_rezultativ_navchannia_formalnoi.pdf

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну навчальну діяльність за семестр для допуску до екзамену становить 120 балів. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач освіти за поточну навчальну діяльність за семестр для допуску до екзамену становить 72 бали. Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих здобувачем освіти оцінок за 4-бальною шкалою під час вивчення освітнього компоненту впродовж семестру, шляхом обчислення середнього арифметичного, округленого до двох знаків після коми.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	120	4.45	107	3.91	94	3.37	81
4.95	119	4.41	106	3.87	93	3.33	80
4.91	118	4.37	105	3.83	92	3.29	79
4.87	117	4.33	104	3.79	91	3.25	78
4.83	116	4.29	103	3.74	90	3.2	77
4.79	115	4.25	102	3.7	89	3.16	76
4.75	114	4.2	101	3.66	88	3.12	75
4.7	113	4.16	100	3.62	87	3.08	74
4.66	112	4.12	99	3.58	86	3.04	73
4.62	111	4.08	98	3.54	85	3	72
4.58	110	4.04	97	3.49	84	Менше 3	Недостатньо
4.54	109	3.99	96	3.45	83		
4.5	108	3.95	95	3.41	82		

При недотриманні здобувачем освіти *Кодексу академічної доброчесності ВНУ ім. Лесі Українки* https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/, який встановлює загальні засади, цінності, принципи, настанови та правила етичної поведінки осіб, які навчаються в Університеті, якими вони повинні керуватися у своїй діяльності, а також забезпечує дотримання принципу нетерпимості до порушень академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин, оцінювання роботи не буде відбуватись (!).

Списування під час виконання робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування, підготовки до занять. **Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти** передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом процесу здобування освіти. Здобувачі не повинні запізнюватися на заняття. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в он-лайн форматі за погодженням із керівництвом Університету. У

разі пропуску лабораторного заняття здобувач освіти зобов'язаний його відпрацювати у повному обсязі на консультаціях за графіком відпрацювання. Якщо здобувач пропустив більше, ніж 3 заняття, він має отримати дозвіл на їх відпрацювання у деканаті.

Політика щодо дедлайнів: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Семестровий екзамен – це форма підсумкового контролю засвоєння здобувачем освіти теоретичного матеріалу та практичних вмінь і навичок за семестр.

Екзаменаційна оцінка визначається в балах за результатами виконання екзаменаційних завдань за шкалою від 0 до 80 балів. Остаточна екзаменаційна оцінка складається з двох частин: 1) екзаменаційного тестування та 2) практичної і теоретичної частини. Екзаменаційне тестування оцінюється від 0 до 20 балів, проводиться двічі за процедурою ліцензійного іспиту КРОК, який проводиться у Центрі інформаційних технологій та комп'ютерного тестування університету. З двох тестувань буде врахований кращий результат. При отриманні позитивної оцінки на першому тестуванні (більше 60,5% правильних відповідей) здобувач має право не проходити друге тестування. Результати від 60,5% до 100% правильних відповідей конвертуються у бали від 12 до 20 наступним чином:

60,5-62%	12 балів	71-75%	15 балів	86-90%	18 балів
63-65%	13 балів	76-80%	16 балів	91-95%	19 балів
66-70%	14 балів	81-85%	17 балів	95-100%	20 балів

Отримані бали додаються до екзаменаційної оцінки (яка включає теоретичну і практичну частину та оцінюється від 0 до 60 балів) та формують остаточну екзаменаційну оцінку на екзамені.

На екзамен виносяться усі основні питання, завдання, що потребують творчої відповіді та умінь синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання завдань.

Підсумкова оцінка з освітнього компонента визначається як сума поточної оцінки (максимум – 120 балів) та екзаменаційної оцінки (максимум – 80 балів) і становить 200 балів.

У випадку, якщо здобувач набрав підсумковий бал менший, ніж 122 бали, він складе екзамен під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, зберігаються, а здобувач при перескладанні екзамену може набрати максимум 80 балів. Підсумковий бал при цьому формується шляхом додавання поточних балів та екзаменаційного балу і становить максимум 200 балів.

Повторне складання екзамену допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
170–200	Відмінно	A	відмінне виконання
150–169	Дуже добре	B	вище середнього рівня
140–149	Добре	C	загалом хороша робота
130–139	Задовільно	D	непогано
122–129	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–121	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

Перелік запитань до іспиту

1. Дати визначення поняття –аномальна дитина
2. Визначення, предмет і основні задачі дефектології.
3. Види дитячих аномалій, їх причини.
4. Наведіть приклади первинного дефекту та вторинних відхилень при різних видах дитячих аномалій.
5. Які ознаки аномального розвитку легше піддаються виправленню. Чому.
6. Від чого залежить своєрідність розвитку аномальної дитини.
7. Основні завдання дефектології.
8. Розкрити зміст поняття «компенсація». Які фактори відіграють головну роль у розвитку компенсаторних процесів аномальної дитини.
9. Обґрунтуйте необхідність корекційно-виховної роботи з аномальними дітьми та розкажіть про умови підвищення її ефективності.
10. Роль слуху в розвитку дитини.
11. До яких особливостей розвитку призводить порушення слухової функції.
12. Дати класифікацію слухових порушень та назвіть їх причини.
13. Порівняйте особливості розвитку глухої, пізноглухої та слабочуючої дитини. Назвіть загальні та відмінні риси розвитку цих категорій дітей.
14. Що повинен знати вчитель початкових класів про дітей з різними вадами слуху, які навчаються в загальноосвітній школі.
15. Як впливають глибокі порушення зору на особливості психічного розвитку дитини.
16. За якими ознаками диференціюють дітей з дефектами зорового аналізатора.
17. Чим відрізняються картини розвитку сліпих і слабозорих дітей. Що спільного між ними.
18. Розкажіть про шляхи соціальної адаптації дітей з порушенням зору.
19. У чому полягає профілактика порушення зору в дітей у початковій школі? Заходи з охорони зору дітей у школі.
20. Охарактеризуйте поняття мовного порушення.
21. Які сторони мовного розвитку можуть бути порушені у дітей. Розкажіть про причини таких порушень.
22. У чому полягає принцип системного підходу до мовних порушень.
23. Обґрунтуйте вплив мовних порушень на хід розвитку дитини.
24. Назвіть різні типи недорозвиненості мови.
25. Назвіть основні види логопедичної допомоги.
26. Дати визначення розумової відсталості.
27. Чим відрізняється олігофренія від інших категорій розумової відсталості.
28. Охарактеризуйте основні особливості психічного розвитку дітей-олігофренів.
29. Які ви знаєте форми олігофренії. Що спільного та які якісні відмінності між ними.
30. Як поділяють олігофренів за глибиною інтелектуального дефекту.
31. Чим відрізняється імбеціальність від ідіотії.
32. Чому в дітей, у яких розумова відсталість виникла на більш пізніх етапах життя, інтелектуальний розвиток дещо вищий, ніж в олігофренів. Назвіть такі категорії розумової відсталості.
33. На що принципово важливо звернути увагу в роботі з розумово відсталими дітьми з психічними захворюваннями, такими, як епілепсія, шизофренія тощо.

34. Назвіть та обґрунтуйте основні вимоги до корекційної роботи з дітьми-олігофренами.
35. Наведіть приклади на кожен вид пізнавальних завдань, які використовують для корекції інтелектуального розвитку розумово відсталих дітей.
36. Чому діти із затримкою психічного розвитку потребують спеціальних умов навчання.
37. Назвіть основні причини затримки психічного розвитку дитини.
38. Чим діти із затримкою психічного розвитку схожі, а чим принципово відрізняються від розумово відсталих.
39. Дати психолого-педагогічне обґрунтування головних вимог до проведення навчальної та корекційно-виховної роботи з учнями із затримкою психічного розвитку.
40. Назвіть причини сліпоглухонімоти.
41. Які основні принципи системи навчання сліпоглухонімих розробленої І.П. Соколянським та О.І. Мещеряковим.
42. Дати визначення складного (комбінованого) дефекту.
43. У чому особливості розвитку й вивчення дітей з комплексними дефектами.
44. Основні причини порушень опорно-рухового апарату у дітей. Як ці порушення відображаються на особливостях розвитку дитини.
45. Охарактеризуйте головні напрями корекційно-виховної роботи при порушеннях опорно-рухового апарату у дітей та вимоги до такої роботи.
46. Особливості розвитку дітей з реактивними станами та конфліктними переживаннями. Назвіть причини цих станів.
47. Наведіть приклади ситуацій із шкільного життя дитини, які можуть травмувати її психіку.
48. Дати визначення психопатії, назвіть її основні ознаки.
49. Назвіть причини розладів опорно-рухового апарату у дітей.
50. Дати визначення ДЦП.
51. Назвіть основні форми ДЦП.
52. Ступені ДЦП.

IV. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна література

1. Кузава І. Б. Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку: монографія. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 345с.
2. Кузава І.Б. Інтегрований підхід до інклюзивної освіти осіб із порушеннями зору: монографія [Кол.авт.: Н. А. Савчук, Ю. П. Симончук, Л. П. Стасюк, І.Б. Кузава, В. В. Терпелюк, Ю. Й. Тулашвілі] / за заг. ред. Ю. Й. Тулашвілі. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2019. 344 с.
3. Професійна готовність майбутніх спеціальних педагогів до впровадження інклюзивної освіти : монографія / І. Кузава, Г.Гац / European and global vectors for education development in Ukraine: Scientific monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2022. С. 344-372.
4. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / Марія Аврамівна Савченко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 160 с.

Додаткова література

1. Гарасимчук О., Гац Г. Агресивна поведінка у дітей старшого дошкільного віку. Педагогіка : зб. наук. пр. : матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції науковців, аспірантів та студентів «Актуальні проблеми педагогіки, соціальної роботи та спеціальної освіти» (13 травня 2019 р.) / за ред. П. М. Гусака, А. В. Лякішевої та Н. І. Корпач. Луцьк : Вежа-Друк. 2019. – С.42-44.
2. Гац Г.О., Оленюк І.О. Інклюзивна освіта дітей з особливими освітніми потребами: синдром дефіциту уваги з гіперактивністю. Сучасні теоретичні й прикладні контексти спеціальної та інклюзивної освіти. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (18-19 травня 2022 р., Луцьк) / за заг. ред. проф. І.Б. Кузави. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2022. С. 131-135
3. Гац Г.О., Тарасюк А.В. Методи розвитку дрібної моторики у дітей з інтелектуальними порушеннями. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (18-19 травня 2022 р., Луцьк) / за заг. ред. проф. І.Б. Кузави. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2022. С. 135-137
4. Гац Г.О., Шелуха Ю.А. Основні напрямки і форми роботи з корекції мовленнєвих порушень у дітей з ППР. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (18-19 травня 2022 р., Луцьк) / за заг. ред. проф. І.Б. Кузави. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2022. С. 137-141.
5. Гац Г., Гайволя Р, Адамчук В. Корекція рухових порушень дітей з вадами слуху засобами адаптивного фізичного виховання. Педагогічний часопис Волині : науковий журнал. Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2020. №1 (16). С. 99-104.
6. Гац Г., Єфімова А. Соціальна адаптація дітей дошкільного віку з порушенням зору. Сучасний світ і незрячі: Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції (24-26 вересня 2019 року). Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2019. С. 58-60.
7. Гац Г. Технічні засоби навчання в освіті дітей з порушеннями слуху/ Георгій Гац // Актуальні проблеми педагогічної освіти : європейський і національний вимір : Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (12-15 жовтня 2020 року / за заг. ред. В.З. Антонюка. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2020. С. 228-229
8. Гац Г. Формування просторового орієнтування у дітей з вадами інтелекту. Актуальні проблеми педагогічної освіти : європейський і національний вимір : Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (12-15 жовтня 2020 року / за заг. ред. В.З. Антонюка. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2020. С. 253-257.
9. Кузава І.Б. Психолого-педагогічні аспекти організації дошкільної інклюзивної освіти. Напрями та перспективи інклюзивного навчання людей з порушеннями зору в українському освітньому просторі : монографія. Науково-методична лабораторія з питань дидактичних технологій інклюзивного та інтегрованого навчання суб'єктів освіти з порушеннями зору Інституту педагогічних технологій (Луцьк) АПН України / за ред. Ю. Й. Тулашвілі. Луцьк: ВМА «ТЕРЕН», 2019. 264 с.
10. Кузава І.Б. Інклюзивне навчання в Україні: теоретико-методичні та нормативно-правові засади. Edukacja włączająca na Ukrainie: zasady teoretyczne i metodologiczne oraz regulacyjne Inclusive education in Ukraine: theoretical, methodological and regulatory principles : monografie [Text] // redakcja naukowa Marian Zdzisław Stepulak ; Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie. 2018. С. 125-133.

1. Специальная педагогика: [учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – С. 5-18.
2. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.
3. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 375 с.
4. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. Для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
5. Маруненко І.М. Роль спадковості та навколишнього середовища в генезі захворювань: [науково-методич. посіб.] / І.М. Маруненко, Л.Г. Горяна, Є.О. Неведомська. – К.: Вітас, 2010. – 64 с.
6. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
7. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. Для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
8. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К. Шеремет, І.В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Додаткова.

9. Ахутина Т.В. Преодоление трудностей учения: нейропсихологический поход / Т.В. Ахутина, Н.М. Пылаева. – СПб: Питер, 2008. – 320 с.
10. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: [монографія] / Алла Михайлівна Богуш. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – 376 с.
11. Вавіна Л.С. Розвиваємо у дитини вміння бачити: Від народження до 6 років: [поради батькам] / Л.С. Вавіна, В.М. Ремаржевська. – К.: Літера ЛТД, 2008. – 128 с.
12. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник] / Л.Б. Люндквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.
13. Журавльова А.Є. Домашня логопедія без проблем: [книга для батьків, які хочуть самі навчити дитину правильно вимовляти звуки] / А.Є. Журавльова, В.В. Федієнко. – Харків.: Видавничий дім «Школа», 2006. – 112 с.
14. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: [навчальний посібник] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2005. – Ч. I. – 272 с.
15. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: [навчальний посібник] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2005. – Ч. II. – 184 с.
16. Обстеження мовлення дітей: [дидактичний матеріал] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2003. – 104 с.
17. Манько Н.В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку: [науково-методичний посібник] / Наталія Володимирівна Манько. – К.: КНТ, 2008. – 256 с.
18. Савіна Л.П. Пальчикова гімнастика для розвитку мовлення: [посібник для батьків і педагогів] / Лідія Павлівна Савіна. – К.: Вид-во «Школа», 2002. – 48 с.
19. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / Марія Аврамівна Савченко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 160 с.

20. Сак Т.В. Особлива дитина: Від народження до 6 років: [поради батькам] / Тамара Василівна Сак. – К.: Літера ЛТД, 2008. – 144 с.
21. Сєдих Н.О. Вчимося писати й говорити правильно: поради логопеда / Неля Олексіївна Сєдих. – Харків: Видавнича група «Основа», 2007. – 176 с.
22. Сухар В.Л. Розвиток звукової культури мовлення дітей молодшого дошкільного віку / Упоряд. В.Л. Сухар. – Х.: Веста: Вид-во «Ранок», 2008. – 80 с.
23. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.